

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק דלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרכט

ערב שבת-קודש
פרשת עקב
י"ז במנחם-אב ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ז במנחם-אב ה'תשס"ו — כ"ד במנחם-אב ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ז במנחם-אב	וראיתי לחלק.. בעזרת ש-די.	מצות עשה. א מצוה ראשונה.. פג להביא.. שמה.	השרשים.
ש"ק	י"ח במנחם-אב	משוך חסדך וגוי. ספר המדע והוא ספר ראשון.. הלי יסודי התורה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פד להקריב.. קסו לשבות.. קדש.	מ"ע א. מ"ט א. מ"ע ב.
א'	י"ט במנחם-אב	פרק ד-ו.	קסז לשבות.. רמח לדון.. אין לו.	מ"ע ג. ד. ט.
ב'	כ' במנחם-אב	פרק ז-ט.	מצות לא תעשה. א מצוה ראשונה.. קכב שלא לשבור.. בו.	מ"ט א. סח. מ"ע קעב.
ג'	כ"א במנחם-אב	פרק יו"ד. הלי דעות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	קכג שלא להוציא.. רמד שלא לגנוב.. ממון.	מ"ט א. סד. מ"ע ח. ו. רו.
ד'	כ"ב במנחם-אב	פרק ג-ה.	רמה שלא לגזול.. שסה שלא ירבה.. מאד. אלו הם.. ובין לא תעשה.	מ"ע רו. מ"ט א. סח. מ"ע שג. רה. מ"ט א. סח.
ה'	כ"ג במנחם-אב	פרק ו-ז. הלי תלמוד תורה.. בפרקים אלו. פרק א.	וראיתי לחלק.. ספר המדע הלכותיו.. ספר נשים.. וחי מצות לא תעשה.	מ"ט א. סח. מ"ע שג. רה. מ"ט א. סח.
ו'	כ"ד במנחם-אב	פרק ב-ד.	ספר קדושה הלכותיו.. ספר קרבנות.. וי"ט מצות לא תעשה.	מ"ע יא.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	צוה היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
7.55	7.28.9	1.19	12.46	9.26	6.07	5.08	4.22	3.46	ו', י"ז באב
7.54	7.27.9	1.19	12.46	9.26	6.08	5.08	4.23	3.47	ש"ק, י"ח באב
7.53	7.26.9	1.19	12.45	9.27	6.08	5.09	4.24	3.48	א', י"ט באב
7.52	7.25.8	1.19	12.45	9.27	6.09	5.10	4.25	3.50	ב', כ' באב
7.51	7.24.8	1.18	12.45	9.27	6.10	5.11	4.26	3.51	ג', כ"א באב
7.49	7.23.7	1.18	12.45	9.27	6.10	5.12	4.27	3.52	ד', כ"ב באב
7.48	7.22.7	1.18	12.45	9.28	6.11	5.12	4.28	3.53	ה', כ"ג באב
7.47	7.21.6	1.17	12.44	9.28	6.12	5.13	4.29	3.54	ו', כ"ד באב

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שיוניים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י
8.05	6.52	8.05	7.07	8.08	6.50	8.08	7.08	8.05	7.08
7.59	6.44	7.57	7.00	8.00	6.52	8.00	7.01	7.59	7.01

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

עבודת ה' מתוך שלום וחיבור

לְשׁוֹמֵת בֵּית שְׁמַאי, שְׁשׂוֹרֵשׁ נִשְׁמַתָּם בְּגִבּוֹרָה – עַל הָאָדָם לְמַלֵּא
אֶת הַשְּׁלִיחוֹת שֶׁהוֹמְלָה עֲלָיו, וַיְהִי־מָה! □ בֵּית הַלֵּל, שֶׁהִנְהַגְתֶּם
בְּמִידַת הַרְחָמִים, מִנְּבִירִים שִׁישׁ מְקוֹם לְהִתְחַשְׁבוֹת בְּבִנְיַ־אָדָם "וְיֹשְׁבֵי
בְּתֵי חוּמְר" □ רַבִּי עֲקִיבָא, מְקוֹר הַחֶסֶד, מִרְחִיק לְכַת אֶפִּילֹו יוֹתֵר
מִבֵּית הַלֵּל □ מְשִׁיחַת כ"ק אֲדָמוֹ"ר נְשִׂיא דוֹרְנו

דאיש ואשה ביחד, וכיוון שנשארים ביחד אזי צריך להיות שלום ביניהם, דאם-לא-כן, קרינן ביה "אל" תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך".⁵

אבל לשיטת בית הלל אין חיוב להתעקש על שלום-בית עד קצה האחרון, אלא, אם הקדיחה תבשילו, היינו, שרואה שאינה חפצה למלא רצונו כו', הרי זו סיבה מספקת לבטל את כל עניין הבית.

ורבי עקיבא סבירא ליה יתירה מזו – שאפילו אם היא עושה רצון בעלה, אבל משום מה אינה מוצאת חן בעיניו, אזי אפשר להיות מציאות הגט.

ב. וצריך להבין, דלכאורה, פלוגתא זו בין בית שמאי ובית הלל ורבי עקיבא, היא היפך שיטתם בכל הש"ס:

ידוע הכלל שבית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא (מלבד עניינים אחרים שהם "מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל", כפי שנימנו

א. נהוג תמיד – מכמה טעמים – להתחיל בעניין של "סיום". וכיוון שלומדים עתה: מסכת גיטין, ייערך הסיום על מסכתא גיטין.

והנה, בהצעת התנאים לכללות מציאות הגט והגירושים – שנינו במשנה האחרונה דמסכת גיטין²:

"בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערוות דבר, שנאמר כי מצא בה ערוות דבר. ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו, שנאמר כי מצא בה ערוות דבר (או ערווה או שאר דבר סרוחן). רבי עקיבא אומר אפילו (לא מצא בה לא ערווה ולא דבר, אלא) מצא אחרת נאה הימנה, שנאמר והיה אם לא תמצא חן בעיניו".

לשיטת בית שמאי יש להשתדל בעניין שלום-בית עד קצה האחרון: אפילו אם לא מצאה חן בעיניו, ואפילו הקדיחה תבשילו – שהפירוש הפשוט בזה (כמובא גם בפוסקים³), שהיא עושה היפך רצונו כדי להכעיס – אף-על-פי-כן, יש להשתדל שישארו בניין הבית

(3) ראה טור אה"ע סקי"ט. וראה גם מאירי שם.
(4) משלי ג, כט.
(5) גיטין שם, סע"א.

(1) בסדרי הישיבה (המור"ל).

(2) ז, רע"א (ובפרש"י).

דבר מלכות

ואילו בנידון-דידן מיחלפא שימתייהו: בית שמאי אומרים שאפילו אם הקדיחה תבשילו – אסור לבעל להקפיד עליה ולגרשה, וחייב הוא לשמור על קשר הנישואין; ואילו בית הלל, ששיטתם בכל מקום היא בקו החסד, להקל, ולהשתדל בשלום ואחוה וחסד – סבירא להו שאם הקדיחה תבשילו (אף שלא מצא בה שום דבר ערוה) יכול לגרשה?

ג. ויתירה מזה – שמצינו פלוגתא דומה בין בית שמאי לבית הלל בעניין הנישואין גופא, שבה רואים הקפידא דבית שמאי והוויתור דבית הלל, היפך שיטתם כאן:

”תנו רבנן כיצד מרקדין לפני הכלה, בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא (לפי יופיה וחשיבותה מקלסין אותה), ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה. אמרו להן בית שמאי לבית הלל, הרי שהיתה חיגרת או סומא, אומרים לה כלה נאה וחסודה?! והתורה אמרה מדבר שקר תרחק!¹³ אמרו להם בית הלל לבית שמאי, לדבריכם, מי שלקח מקח רע מן השוק ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו?¹⁴”

כלומר: לדעת בית שמאי – יש להתייחס אל הכלה כ”כמות שהיא”, וכאשר רואים בה חיסרון, אי-אפשר לומר עליה ”כלה נאה וחסודה”, כיוון ש”התורה אמרה מדבר שקר תרחק”.

ואילו לדעת בית הלל – יש להתעלם מכל החסרונות, ואפילו אם היתה חגרת או סומא [שהם חסרונות גדולים ביותר: ”סומא” – ש”חשיב כמת”¹⁵, שזוהי ירידה ונפילה הכי גדולה שיכולה להיות אצל אדם חי, שעם היותו חי, מכלי-מקום חשוב הוא כהיפך הדבר; ו”חיגרת” – חיסרון בהרגל שהוא המעמיד את

במשנה במסכת עדיות⁶, שזהו מצד עניין ההתכללות].

ובנידון דידן: לכאורה היה אפשר לבאר שבית שמאי מחמירים ש”לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן כו”.

אבל, לאמיתותו של דבר, הרי, הסיבה לכך שבית שמאי לחומרא היא – בגלל ששורשם הוא מקו הגבורה (כמבואר בפנימיות התורה⁸), ובלשון הגמרא⁹ ששמאי היה ”קפדן”, ומצד הגבורה והקפידא באים עניינים של דינים וחומרות.

והרי מצד תכונת הקפדנות, נעשה היחס שבין איש ואשתו באופן שאפילו דבר קל ביותר מעורר קפידת הבעל וגורם לרחק את אשתו ועד לגירושין – כפי שמצינו בגמרא במסכת בבא-בבא¹⁰ בעניין ”גט מקושר” (הדורש טירחא גדולה ביותר ואריכות זמן), ש”כהני... הוו קפדי טובא ומגרשי נשיהו, ועבדי רבנן תקנתא אדהכי והכי מיתבא דעתייהו”, היינו, שתכונת הקפדנות היא סיבה לעניין הגירושין דווקא.

וכיוון שכן, היתה צריכה להיות דעת בית שמאי שגם על דבר קל ביותר יכול הבעל להקפיד ולגרש את אשתו.

ואכן מצינו על-דרך זה בהנהגתו הקפדנית של בית שמאי – במסכת שבת¹¹: ”מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר-לו גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת”, ”על מנת שתשימני כהן גדול” – ”דחפו באמת הבניין שבידו”, וגירשו מהסתפח בנחלת ה”¹²; ואילו הלל שהיה ”ענוותן”¹³, ושורשו מקו החסד (היפך תכונת הקפדנות) – קיבל אותם וגייירם.

6 פ”ד ופ”ה.

7 ראה תניא אגה”ק סי”ג.

8 ראה זח”ג רמה, א. טעהמ”צ להרח”ו פ’ תצא.

9 עער הגלגולים סוף הקדמה לו. אגה”ק שם.

10 לקו”ת שה”ש מ, א. מח, ג. ובכ”מ.

11 שבת, ל, סע”ב.

10 קס, ב.

11 לא, א.

12 ע”פ לשון הכתוב – שמואל-א, כו, יט.

13 משפטים כג, ז.

14 כתובות טז, סע”ב ואילך (וכפרש”י).

15 נדרים סד, סע”ב. וש”נ.

דבר מלכות

כל מבנה הגוף, ועניינו ברוחניות הוא עניין האמונה שהיא היסוד על כל המצוות כולן¹⁶, אומרים עליה "כלה נאה וחסודה". ואילו בנידון-דין – מיחלפא שיטתייהו: לדעת בית הלל, אם הקדיחה תבשילו – שזה

ככל ענייני האדם התחתון, עליו נאמר¹⁸ "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", ו"אתם קרויין אדם"¹⁹, על-שם "אדמה לעליון"²⁰, כמו שכתוב²¹ "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה" – הקב"ה שנקרא חתן וכנסת-ישראל שנקראת

המענה היא שאין התאמה בין הנשמה להגוף או בין האדם העובד לעבודתו בחלקו בעולם, ולכן רצונו להתגרש מעבודה זו ולמצוא עבודה אחרת קלה יותר

כלה, אשר, משמעות השידוך ביניהם הוא שהנשמה (הכלה) מקבלת על עצמה ומתחילה למלא את שליחותו של הקב"ה (החתן) בעולם, כמאמר המשנה בסוף מסכת קידושין: "אני נבראתי לשמש את קוני".

ומזה נמשך גם באיש ואשה למטה – שהתכלית היא כמאמר רז"ל²² "איש ואשה זכו שכינה ביניהן"²³, על-ידי-זה שבונים "בניין עדי עד"²⁴, ברוגמת אדם וחווה בהיותם בגן-עדן, כנוסח הברכה בכל נישואי איש ואשה²⁴: "כשמחך יצריך בגן-עדן מקדם", שאז היה עניינם – כמפורש בקרא: "ויניחהו בגן-עדן לעבדה ולשמרה"²⁵, לעבדה אלו רמ"ח מצוות עשה, ולשמרה אלו שס"ה מצוות לא תעשה (כהפירוש בתרגום יונתן ובזוהר²⁶).

ובעניין זה יש פלוגתא בין בית שמאי לבית הלל: הן בהנוגע להמעמד ומצב שקודם התחלת העבודה (עניין הנישואין) – שווה הפלוגתא ב"כיצד מרקדין לפני הכלה"

חיסרון קטן הרבה יותר מאשר היתה חיגרת או סומא – אזי נעשה היפך עניין הקידושין; ואילו לדעת בית שמאי מבלי הבט על גודל החיסרון, הנה כל זמן שאין כאן איסור על-פי תורה ("מצא בה ערוות דבר"), שאז אסורה לישוב תחתיו – צריך להיות עניין הקידושין בתוקפו.

ולכאורה, היתה צריכה להיות השיטה זה לעומת זה – שבהתאם לאופן ההנהגה בתחילת הקידושין, יהיה אופן ההנהגה גם המשך כל זמן הנישואין, אם באופן של הקפדה על החסרונות כו', או להיפך.

ד. ולהבין כל זה יש להקדים תחילה ביאור תוכן העניין דקידושין וגיטין בעבודת האדם – שזהו עניין עיקרי שבו משתקף כללות עניין עבודת האדם לקונו:

ידוע¹⁷ שכללות העניין דאיש ואשה, חתן וכלה, נמשך ונשתלשל מעניינם ברוחניות –

23 ולהעיר ממ"ש בספרים (ראה נטעי-גבריאלי הל' נישואין ח"א רפ"כ. וש"נ.) שעדי קידושין צריכים להרהר בתשובה, והיינו, שהשראת השכינה שע"י נישואי איש ואשה פועלת גם על אלו שרק משתתפים בכך.
24 נוסח ברכת אירוסין ונישואין.
25 בראשית ב,טו.
26 ח"א כז, א. תקו"ז תכ"א (סכ,א). תנ"ה

16 ראה גם מכתב י"ט אד"ש שנה זו (אג"ק ח"ה ס"ע רפו ואילך), ובהנמנן בהערוות שם.
17 ראה גם לקו"ש ח"ג עמ' 984. ועוד.
18 בראשית א,כו.
19 יבמות סא, רע"א. וש"נ.
20 ראה של"ה ג, רע"א. כב, ועוד.
21 יחזקאל א,כו.
22 סוטה יז,א.

דבר מלכות

דלתתא, הנה באופן כזה נמשך הסיוע והשפעת האור מלמעלה, שזהו עניין "מרקדין לפני הכלה".

כלומר: הן אמת שהסיוע מלמעלה שנמשך בברכתו של הקב"ה הוא גדול יותר מהכלים שמכינים מלמטה, וכדברי הגמרא במסכת יומא³² "אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, מלמטה מקדשין אותו מלמעלה", אבל אף-על-פי-כן, הרי זה בערך העבודה, והיינו, שהסיוע "הרבה... מלמעלה" תלוי בהקידוש "מעט... מלמטה" (שלכן כאשר חסר הקידוש מעט מלמטה אזי לא נמשך כלל הסיוע מלמעלה), ובמילא, ככל שיגדל הקידוש "מעט מלמטה", כך תהיה המשכת הסיוע "הרבה מלמעלה" באופן נעלה יותר.

ומזה מובן, שכאשר הכלה היא "חיגרת או סומא", אזי אי-אפשר שתהיה ההמשכה מלמעלה באופן נעלה ביותר, כי אם, "כלה כמות שהיא".

(ב) "ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה", אפילו אם "היתה חיגרת או סומא" – כמבואר בליקוטי-תורה²⁹ ש"בית הלל ששורשו מבחינת החסדים, חולק על בית שמאי, שלא יהיה ההמשכה לפי ההעלאה, אלא אדרבה, תחילה יהיה המשכה מלמעלה למטה, ויהיה אז ממילא יפלו כל החיצונים שלא לה' המה... וזהו פירוש כלה נאה וחסודה, חסודה הוא לשון נפעל... דהיינו שנעשית חסודה על-ידי המשכת חסד עליון מלמעלה למטה להיות גילוי אלוקות, אזי ממילא יפול הרע, ויהיה בחינת...כלה נאה... אפילו (אם היתה תחילה) חיגרת או אפילו סומא".

ועל-דרך שמצינו במדרש איכה רבה³³ על הפסוק³⁴ "השיכנו ה' אליך ונשובה", "אמרה

(כדלקמן ס"ה); והן בנוגע להמעמד ומצב שלאחרי התחלת העבודה, בעיצומה של העבודה – שזוהי הפלוגתא בנוגע לעניין הגירושין, "לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן כו", מתי אפשר לעזוב את אופן העבודה שעסק בה עד עתה ולעבור לעבודה אחרת (כדלקמן ס"ז). ועל-פי זה יתבאר הטעם שמיחלפא שיטתייהו דבית שמאי ובית הלל בין קודם התחלת העבודה ובין לאחרי התחלת העבודה.

ד. ויש לבאר תחילה פלוגתת בית שמאי ובית הלל "כיצד מרקדין לפני הכלה" – על-פי הביאור בליקוטי-תורה²⁷ ד"ה "תנו רבנן, כיצד מרקדין לפני הכלה", שאמר רבינו הזקן בחתונה (כמצויין בה"ביכלאך" שבהם נרשמו התאריכים והמאורעות דאמירת המאמרים²⁸):

כדי שיוכל להיות השידוך בין נשמת איש ישראל (כלה) להקב"ה, שהנשמה תוכל למלא את שליחותו של הקב"ה בעולם, יש צורך בנתינת כוח מלמעלה – שזהו העניין ד"מרקדין לפני הכלה", וכפי שנמשך גם בעניין נישואי איש ואשה כפשוטם, ש"מרקדין לפני הכלה" הוא עניין המשכת השמחה בהכלה.

ובעניין זה יש ב' שיטות:

(א) "בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא" כמבואר בליקוטי-תורה²⁹ ש"בית שמאי שורשם מבחינת הגבורות עליונות, על כן נקראו שמאי, עניין שאמרו רז"ל³⁰ על פסוק³¹ "ושם דרך כו" – "כל השם אורחותיו", דהיינו ששוקל דרכיו איך ומה הוא... וזהו כלה כמות שהיא, כלומר, כמו שהיא העליה מלמטה... אם רב ואם מעט", היינו שלפי ערך עבודת הנשמה באתערותא

(פח,ב).

(27) שה"ש מה, סעב ואילך.

(29) שם,ג.

(30) מר"ק ה' סע"א.

(31) תהילים נ,כג.

(32) לט, רע"א.

(33) בסופו.

(34) איכה בסופו.

(28) ראה הערות וצינונים מכ"ק אדמו"ר ללקו"ת שם: נרפס (בשינויים) במאמרי אדה"ו – הנחות הר"פ ז"ל (ע' מה) ונרשם עליו: "חתונה זלאבין".

דבר מלכות

כנסת ישראל לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם, שלך הוא, השיבנו" (בידך הוא ובך תולה לקבל ולהשיב אותנו³⁵), היינו שתחילה צריכה להיות פעולתו של הקב"ה – "השיבנו" ואחר-כך – "ונשובה".

ישנו אופן ההנהגה של חסידים שמחמירים על עצמם

ומוסרים נפשם על קיום כל התורה ומצוות... אבל העבודה

צריכה להיות באופן שהנשמה נשארת קשורה בגוף

ירידתה למטה), ובמילא, "הרי שהיתה חגיגת או סומא, אומרים לה כלה נאה וחסודה?!" (בתמיהה), הרי "התורה אמרה מדבר שקר תרחק!" [וזאת – אף-על-פי ש"אמת אומר אל יברא"⁴⁰, כיוון שמצד האמת אי-אפשר להיות קיום העולם], ולפי ערך מעמדה ומצבה נותנים לה השפעה מלמעלה לצורך העבודה.

ואילו בית הלל ששרשם ממידת החסד, סבירא להו שצריכים להקל וליתן יותר, והיינו, שגם כאשר רואים שתהיה "חגיגת או סומא", יש להתייחס אליה וליתן לה ההמשכה מלמעלה כמו "כלה נאה וחסודה".

אמנם, לאחרי שהנשמה ירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁴¹, ל"עולם הפוך"³⁸, לעבוד עבודתה בהגוף ובחלקו בעולם אזי מתבטא החילוק שבין בית שמאי לבית הלל בצירוף הפכי:

מצד הדין והגבורה דבית שמאי – השיטה היא שיש להחמיר ולעסוק בכל ענייני העבודה גם כאשר העבודה היא קשה ביותר; ואילו לשיטת בית הלל, כאשר העבודה היא שלא לפי כוחו, יכול לפעול שיחליפוה בעבודה קלה

וזהו גם טענת בית הלל – והלכה כמותם – שצריך להיות הסדר ד"כלה נאה וחסודה", דהיינו, "המשכת חסד עליון מלמעלה למטה", ועל-ידי זה נפעל גם אצל "חגיגת או סומא" שתהיה "אשה כשרה (ש)עושה רצון בעלה"³⁶, ובעלייתו של הבעל היא עולה עמו³⁷, היינו, שמתבטל החיסרון דחגיגת או סומא, ונעשית כלי שלם – להיות "חברתך ואשת בריךך" (כהסיום דמסכת גיטין).

[ועניין זה משתקף גם בנישואי איש ואשה למטה – שיש ב' אופני הנהגה ד"מרקדין לפני הכלה", "כלה כמות שהיא", או "כלה נאה וחסודה" (אפילו אם "היתה חגיגת או סומא")].

ו. אמנם, כמה דברים אמורים – קודם התחלת העבודה:

קודם שירדה הנשמה למטה להתלבש בגוף – נמצאת היא בעולם שלמעלה, שהוא "עולם ברור"³⁸, שהטוב אינו מעורב עם הרע, כפי שיהיה גם למטה לאחרי גמר הברירות, שאז תהיה הלכה כבית שמאי (כדאיתא בכתבי האריז"ל³⁹).

---

(39) ראה מק"מ לזח"א יז.ב. והובא בלקו"ת קורח

נד, רע"ג.

(40) ב"ר פ"ח, ה. הובא בלקו"ת שה"ש שם.

(41) ע"פ לשון חז"ל – חגיגה ה,ב.

(35) פי' מת"כ.

(36) תדבא"ר פ"ט. הובא ברמ"א אה"ע סו"ס טט.

(37) כתובות מח,א.

(38) פסחים נא, ו.ש"נ.

דבר מלכות

יותר, כדלקמן. וזהו תוכן הפלוגתא דבית שמאי ובית הלל (ורבי עקיבא) בנוגע להמעמד ומצב שלא אחרי הנישואין (בניגוד לפלוגתתם במעמד ומצב שלפני-זה, "כיצד מרקדין לפני הכלה") – "לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן כו".

ז. ביאור הרברים:

יכול להיות מעמד ומצב שלמרות שכבר היה עניין הנישואין, היינו, שהנשמה (איש) נתלבשה בגוף (אשה)⁴² זה, וניתן לה חלק בעולם שבו צריכה להיות עבודתה, וגם ניסתה והתחילה לעסוק בזה – אף-על-פי-כן, באה הנשמה בפני בית-דין של מעלה, וטוענת, שאין ביכולתה להשתלט על הגוף, כיוון שיצרו גדול כו', ואין ביכולתה לפעול בבירור חלקה בעולם מצד גודל ההעלם וההסתר כו', והיינו, שהטענה היא שאין התאמה בין הנשמה להגוף או בין האדם העובד לעבודתו בחלקו בעולם, ולכן רצונו להתגרש מעבודה זו ולמצוא עבודה אחרת קלה יותר.

ובזה פליגי בית שמאי ובית הלל:

בית שמאי – שהנהגתם במידת הדין והגבורה, שלכן מחמירים בכל ענייני תורה ומצוותיה – סבירא להו שלא יועילו שום תירוצים; כיוון שניתנה לאדם עבודה ושליחות זו, היינו, שמלמעלה חיברו ביניהם (עניין של נישואין) – חייב הוא למלא אותה עד כמה שתהיה קשה, שכן, גם כאשר זוהי עבודה קשה ביותר, הרי "לפום גמלא שיחנא"⁴³, ובמילא, עליו לעבוד עבודתו עד קצה האחרון, "עד דכדוכה של נפש"⁴⁴, ו"עד מיצוי הנפש" (כלשון הספרי⁴⁵), ואין לו לעזוב עבודה זו, ומובטח לו שבוודאי "לא ידח ממנו נידח"⁴⁶.

וזהו "לא יגרש אדם את אשתו" – "אלא אם כן מצא בה ערות דבר", היינו, שישנו פסק-דין בתורה שזהו "דבר ערווה", שאז היא אסורה לו וחייב לגרשה: ייתכן אמנם ש"לא תמצא חן בעיניו", היינו שמצד בחינת המקיפים שבנשמה (עניין ה"חן")⁴⁷, אין התאמה בין הנשמה להגוף, בין האדם העובד לעבודה בחלקו בעולם; וייתכן אפילו ש"הקדיחה את תבשילו", היפך ההנהגה ד"אשה כשרה עושה רצון בעלה"; ואף-על-פי-כן, כל זמן שאין פסק-דין על-פי תורה שהחיבור של נשמה זו עם גוף זה, או אדם זה עם עבודה זו, הוא חיבור וצירוף שאינו ראוי – מוכרח הוא להמשיך בעבודתו זו למרות היותה עבודה קשה ביותר.

אבל בית הלל – שהנהגתם היא במידת הרחמים, מצד רחמים רבים העליונים – סבירא להו שיש להתחשב במעמדם ומצבם של בני-אדם קרוצי חומר, יושבי בתי חומר, ולמצוא אופני עבודה קלים יותר, ובלבד שיוכלו בקלות יותר למלא את רצון הבורא, החתן של ישראל (הכלה).

כלומר: למרות שהיה אמנם – עניין של קידושין "כדת משה וישראל", כולל גם ברכות נישואין, שמורה על ההסכמה והמשכת הסיוע מלמעלה, אבל אף-על-פי-כן, כאשר רואים אחר-כך שאין שלום וחיבור ביניהם, האשה אינה עושה (אלא ממרה את) רצון בעלה, החומר אינו עושה את רצון הצורה, והגוף אינו עושה את רצון הנשמה – אזי יש מקום לומר שנשמה זו צריכה גוף אחר שיהיה נוח יותר, וגוף זה צריך נשמה אחרת שתהיה תקיפה יותר. ועל-דרך זה בנוגע לעבודה בחלקו בעולם, שכאשר אינו מצליח בעבודה זו, ואדרבה כו'

44) רות רבה פ"ו, יג. קה"ר פ"ו, ח.

45) עה"פ ואהבת את ה' אלוקיך ואת חנוך, ה.

46) ע"פ שמואל"ב יד, יד. וראה הל' ת"ת לארה"ו

פ"ד סה"ג. תניא ספל"ט.

47) ראה ד"ה ויהי אומן תרכ"ז (סה"מ תרכ"ז עמ'

42) ראה זח"א ככב, ואילך. בחיי בראשית ג, כא. ובכמה מאור"ל. וראה שיחת כל היוצא למלחמת בית דוד (לקו"ד ח"ד תשפט.ב. ספר השיחות תש"ב ע' 130 ואילך).

43) כתובות סז, רע"א. וש"נ.

דבר מלכות

— יש מקום להחליפה בעבודה אחרת, קלה יותר. ואף-על-פי-כן, לא יהיה זה באופן שעל-ידי זה יחסר חסוֹשֶׁלּוּם במילוי רצונו של הקב"ה בעבודה ושליחות הקודמת, אלא באופן

המצוות ישנו עניין ברכת המצוות: "ברוך כו" אשר קידשנו במצוותיו", שהוא עניין ההודאה להקב"ה⁵² על "אשר קידשנו במצוותיו", "אשר" דייקא, כמבואר בקבלה וחסידות⁵³ ש"אשר" הוא מלשון תענוג, כמו "באשרי כי

התורה על הרוב תדבר, ואצל רוב בני-ישראל, אי-אפשר לדרוש ולתבוע שמיד בהתחלת העבודה יהיה גם עניין התענוג בעבודה

אשרוני בנות"⁵⁴, היינו, שקיום המצוות הוא מתוך תענוג ונחת רוח. אמנם, כאשר עבודתו היא באופן שחסר בה עניין ה"חן", והינו, שבנוגע לפועל הרי הוא עובד עבודתו בשלימות, אבל הוא עושה זאת בדרך "מצוות אנשים מלומדה"⁵⁵, ללא רגש של אהבה ותענוג, כיוון שחסר אצלו ה"חן" בעבודה זו — אזי מצד מידת החסידות של רבי עקיבא, מאפשרים לו למצוא עבודה אחרת שתמצא חן בעיניו, ויוכל לעסוק בה מתוך תענוג, שאז תהיה עבודתו לה' בשמחה ובטוב לבב⁵⁶.

ז. והנה, ההלכה היא — לא כרבי עקיבא, ולא כבית שמאי, אלא כבית הלל⁵⁷:
התורה על הרוב תדבר⁵⁸, ואצל רוב בני-ישראל, אי-אפשר לדרוש ולתבוע שמיד בהתחלת העבודה יהיה גם עניין התענוג בעבודה. וכמו שכתב הרמב"ם בסוף הלכות

ש"יצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר"⁴⁸, וה"איש אחר" יבנה בית בישראל שבו יהיה "ושכנתי בתוכם"⁴⁹, "בתוך כל אחד ואחד"⁵⁰, היינו, שיימצא יהודי אחר שיעסוק ויצליח במילוי העבודה והשליחות בחלק העולם הנ"ל, לעשות ממנו כלי לאלוקות.

ח. ואילו "רבי עקיבא אומר, אפילו מצא אחרת נאה הימנה, שנאמר והיה אם לא תמצא חן בעיניו":

רבי עקיבא, להיותו חסיד, מקור החסד, ועד שאומר ש"ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", סבירא ליה יתירה מזה — שעבודתו של יהודי צריכה להיות גם באופן של "חן". והיינו, שנוסף על שלימות העבודה בפועל ממש, צריכה להיות העבודה מתוך רצון ותענוג ("חן") — כפי שמצינו בנוגע ללימוד התורה שאמרו חז"ל⁵¹ "לעולם ילמד אדם תורה במקום שלבו חפץ"; ועל-דרך זה בקיום

53 ראה פע"ח שער הברכות פ"ב, תו"א תולדות יח, סע"ב. לקו"ת בשלח א.ד. ובכ"מ.
54 ויצא ל.ג.
55 ישעיהו כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג, ב) ובכ"מ.
56 טושו"ע אה"ע סק"ט ס"ג.
57 רמב"ם סוף הל' לולב. תניא פכ"ו.
58 ראה מו"נ ח"ג פל"ד.

קפו ואילך).
48 תצא כד.ב.
49 תרומה כה.ח.
50 ראה אלשיך עה"פ של"ה סט.א. ועוד.
51 ע"ז יט.א.
52 ולהעיר, שעניין זה הוא הנקודה המשותפת בין "ברכת הנהנין" ל"ברכת המצוות", אע"פ שבכמה עניינים חלוקים הם זה מזה.

דבר מלכות

בִּלְתוֹת הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת, וּכְדַאִיתָא בַּמְדַרְשׁ⁶³ עַל הַפְּסוּק⁶⁴ "מִהַּ הַמְּכֹת הָאֱלֹהִים בֵּין יָדֶיךָ וְאָמַר אֲשֶׁר הוֹכַתִּי בֵּית מֵאֲהָבִי", "מִהַּ לָךְ יוֹצֵא לִיסְקָל, עַל שֶׁשְׁמַרְתִּי אֶת הַשְּׂכֵת... עַל שֶׁמְלַתִּי אֶת בְּנֵי כוֹ", "עַל שֶׁנִּטְלַתִּי לֹלֶב, עַל שֶׁהִנְחֵיתִי תְּפִילִין". וְלֹהֲעֵיר מִהַפְּלוּגָתָא בְּרַאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים⁶⁵ אִם נִיתְּנָה רְשׁוּת לְכָל אֶחָד לְמַסּוֹר נַפְשׁוֹ עַל כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁבְּתוֹרָה שְׁלֹא בְּשַׁעַת גְּזִירַת הַשְּׂמֵד. וְלִכְל הַדְּעוֹת, אִין זֶה דְּרַךְ הַסְּלוּלָה לְרַבִּים, אֲשֶׁר, הַתּוֹרָה עַל הַרֹב תִּדְבֵּר –

אֲבָל בְּנוּגַע לְכָל שְׂאֵר הָעֵינִינִים – צְרִיכָה לִהְיוֹת עֲבוּדָתוֹ בְּאֹפֶן שֶׁהַנְּשִׂמָה נִשְׂאֶרֶת קְשׁוּרָה בְּגוּף, אֶף-עַל-פִּי שֶׁנִּכְשַׁל לְפִי שַׁעַת כוֹ⁶⁶. וְלִכֵּן, הַהֲלָכָה הִיא כְּבֵית הַלֵּל – שְׁזוּהֵי דְרַךְ סְלוּלָה וְרַחֲבָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, דְּרַךְ הַמֶּלֶךְ, "דְּרַךְ הוֹי" לְעִשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט⁶⁷.

(קִטְעִים מֵהַתּוֹעֵדוֹת כִּי בְּמִנְחָס־אֲב הִתְשִׁי"ט.
יְתוֹרֶת-מִנְחָס – הַתּוֹעֵדוֹת יוֹתִי תְשִׁי"ט, חֶלֶק כו (כֶּרֶךְ
,ג) עַמ' 156-172 – בְּלִתִּי מוּגָה)

תְּשׁוּבָה⁵⁹, שֶׁבְּתַחֲלִילַת הָעֲבוּדָה "אִין מְלַמְדִין... אֲלֹא לְעֲבוּד מִיִּרְאָה וְכַדִּי לְקַבֵּל שְׂכָר", שְׂאֵז, עֲבוּדָתוֹ אִינָה מְצַד עֵינִין הַתְּעוּגָה, אֲלֹא מְצַד סִיבָה צְדִידִית.

וְלִכֵּן, אִין הַלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁסְּבִירָא לִיהִי שְׂאֵפִילוֹ כְּאֲשֶׁר חָסַר רַק עֵינִין ה"חן" (חֶפֶץ וְתְעוּגָה) בְּעֲבוּדָה מְסוּיִימָת, אֲזִי כְּבָר יִכּוֹל לְעוֹזֵב עֲבוּדָה זֶה, וְלַעֲבוֹר לְעֲבוּדָה אַחֲרַת שְׂמוּצָאֵת חֵן בְּעֵינָיו.

וְלֵאדִירָךְ גִּיסָא – אִין הַלְכָה כְּבֵית שְׂמַאי שִׁישׁ חֵיב עַל הָאֲדָם לְהַמְשִׁיךְ וְלִהְתִּיסֵר בְּעֲבוּדָתוֹ הַקְּשָׁה עַד מִיִּצוּי הַנֶּפֶשׁ, מְבַלִּי לְאִפְשֵׁר לוֹ לְעֲבוֹר לְעֲבוּדָה קְלָה יוֹתֵר.

בְּמִקְרִים יוֹצֵאִים מִן הַכֹּלל צְרִיכָה אֲמַנָּם לִהְיוֹת הָעֲבוּדָה בְּאֹפֶן שֶׁל מְסִירוֹת-נֶפֶשׁ עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ מִמֶּשׁ⁶⁰ – בְּנוּגַע לְג' הָעֵינִינִים שֶׁעֲלִיהֶם אֲמָרוֹ⁶¹ "יִהְרַג וְאֵל יַעֲבוֹר",

– וַיִּשְׁנֵנו אֹפֶן הַהִנְגָּה שֶׁל חֲסִידִים⁶² שֶׁמְחַמְרִים עַל עֲצָמָם וּמוֹסְרִים נַפְשָׁם עַל קוּמָם

64) זְכַרְיָהוּ יִג,ו.

65) רָאָה כִּס"מ לְרַמְב"ם הַל' יְסוּה"ת פ"ה ה"ד.
66) וְעַד הָאֲמוֹר לְעִיל (ס"ט) בְּשִׁיטַת ב"ה, שְׂגָם אִם הִיתָה חִיגַרְתָּ אוֹ סוּמָא, נּוֹתֵנִים לָהּ הַנְּתִינָת כּוּחַ מְלַמְעֵלָה כוֹ.
67) וִירָא יח,יט.

59) פ"י ה"ה.

60) שְׁזוּהוּ הָעֵינִין הַשְּׁנֵי שְׂבו "קוּנָה אֶת עֲצָמָה", מְלַבֵּר גַּט (ס"א בְּגוּף הַשִּׁיחָה).
61) סְנֵהֲדִין עַד, א.
62) רָאָה שֶׁם קִיב: "אֲסַפּוֹ לִי חֲסִידִי, אֲלוֹ צְדִיקִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר... שֶׁמְסַדּוֹ עֲצָמָן כוֹ".
63) יל"ש עה"פ (רַמְזוֹ תְּקַפָּא), וִיקָר' פִּל"ב, א.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
שירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

הליכה בדרכו של בעל ההילולא

עבודה עם עצמו והשפעה על הזולת

כדי להביא את הגאולה העתידה צריכה להיות השלימות בעבודה עם עצמו והשלימות בהשפעה על הזולת. כפי שזה היה אצל בעל ההילולא: הוא עבד את עבודתו שלו בשלימות, עד למסירות-נפש, כולל – על-ידי שכתב דברי תורה, נגלה דתורה ופנימיות התורה. הוא היה רב ומנהיג, וניהל את צאן מרעיתו [נוסף להשפעתו על אומות העולם, ובפרט על-ידי כך שראו השגחה פרטית וניסים שאירעו עמו, וזה הוסיף אצלם באמונת ה', בורא עולם ומנהיגו].

נוסף לכך – שזכינו וזכות גדולה וחלק קטן מחידושי התורה ודברי התורה שלו...
ושני העניינים – העבודה עם עצמו ועם הסביבה – מרומזים בשני השמות "לוי" ו"יצחק":
"לוי", "יילוח אישי אלי" מרמז על העבודה עם עצמו ("אלי") להתחבר עם הקב"ה ("אישי").
"יצחק" מרמז על העבודה של השפעה על הסביבה – יצחק הוא על-שם "כל השומע יצחק לי", דהיינו: ההשפעה על השומע ממנו, עד לכזה האוחז רק בדרגת שמיעה (שלמטה מראייה), ו"ב"ש השומע", אפילו שומע כזה שאינו מתאמץ "לשמוע" מה שמדברים, ורק שהמילים נכנסות לאוזניו – הוא פועל עליו סוף-סוף את העניין של "יצחק", הצחוק והשמחה, עד כפי שזה למעלה ממדרה והגבלה.

ולהוסיף ש"יצחק) ל"י קאי בפשטות על שרה, וכפי שהיא שרה (בה"א), שיש לה שייכות עם העולם – על-דרך אשת בעל ההילולא, שהיתה יחד עם בעל ההילולא בגלות, ושם סייעה לו בעבודתו הק' (כנ"ל), כולל – על-ידי שאספה עשב ועשתה מזה דיו כדי שבעל ההילולא יוכל לרשום את דברי התורה שלו, שהיא לבסוף הוציאה מהגלות-בתוך-גלות במוסקבה ולאחר מכן הגיעו על-ידי כמה, כמה וכמה ממוצעים וכו' וכו' עד ... – שהגיע לברוקלין והורפס וכו'.
הלימוד מכך עבוד כל אחד ואחד:

ב"י יהודי יש בו עניינים של "לוי" ושל "יצחק" – כפסק-דין הרמב"ם "לא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש אשר נדבה רוחו כו'", ובנוגע ליצחק אבינו – יש לכל יהודי בתוכו את הכוחות מהאבות.

עבודתו של יהודי צריכה להיות בשני הקווים – עבודה עם עצמו, בקיום התורה והמצוות, "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם", כולל הזהירות במצוות קלות כבחמורות, והעבודה עם הזולת – על-ידי הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה. ומתוך מסירות-נפש, ובפרט בהימצאנו בסוף הגלות.

ובמיוחד – כבואנו מחמשה-עשר באב, אשר "מכאן ואילך דמוסיף יוסיף", יוסיף חיים על חייו – הוספה בחיים כפשוטם אשר בפנימיותם יש חיים אמיתיים, תורה ומצוות, הם חייו ואורך ימינו.

ועל-ידי ההוספה במעשינו ועבודתנו – נזכה תיכף ומיד לשלימות השכר – הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, בגלוי ממש, יקויים יילוח אישי אלי הקב"ה עם היהודים, "עמו אנוכי בצרה" בגלות, ויוצא יחד עמם מהגלות בגאולה האמיתית והשלימה, כולל שלימות הצחוק והשמחה (יצחק).

(שבת פרשת עקב, י"ח במנחם-אב ה'תשמ"ט. 'תורת-מנחם – התוועדות' תשמ"ט, כרך ד, עמ' 169-171)

בניין עדי עד

הרבי מפתיע עסקן מסור מאנגליה במתנה מיוחדת, במלאת לו ולרעייתו חמישים שנות נישואים □ חתן ביום חופתו ילך לאוהל הק' והכלה תאמר פרקי תהילים □ הצד השווה בין בניית בית גשמי לבניית בית בישראל □ צרור הוראות, סיפורים והתבטאויות בענייני נישואים

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

מרת... לקחה זאת ללב. לכן ראיתי לנכון להסב תשומת לבך לכך, בתקווה שלא תקפיד על שהתערבתי בעניין אישי. התרשמותי כי מרת... מרגישה פגועה מהעדר כל התייחסות שלכם לחתונתה, ואינני יודע אם היא לא תרגיש מכך מבוזה לחלוטין.

דולר לכל שנת נישואים...

בשנת תשמ"ט מלאו יובל שנים לנישואיו של הרה"ח ר' זלמן יפה ז"ל, מחשובי העסקנים שפעלו בשירות הרבי במנצ'סטר, ומי שזכה לקירובים נדירים מצד הרבי. בשלהי חודש תשרי, כשעבר בחלוקת הדולרים שהתקיימה לאחר תפילת שחרית בביתו של הרבי – עזר הרבי לפתע, סימן לו באצבעותיו, ואז לפתע הכניס את ידו הק' לכיס הפנימי של הסירטוק והוציא מתוכו שטר של 50 דולר (ניכר היה שהרבי הכין זאת לפני-כן במיוחד עבורו). הרבי הושיט את השטר לר' זלמן ואמר לו: "זה עבור חגיגת 50 שנה לנישואיך, תחלק זאת לכל המשפחה שלך".

'משקה' לחתן בהתוועדות

עד למאורע הלב בשמיני-עצרת תשל"ח היו החתנים מכניסים בקבוק משקה ל'מזכירות' לפני השבת שקודם חתונתם, ובמהלך התוועדות השבת היו ניגשים אל הרבי

ביומנו של אחד התמימים מסופר על חתונה שהתקיימה בכ"ג כסלו (השנה לא ידועה). למחרת התעניין הרבי (כנראה אצל אחד המזכירים) מי השתתף בחתונה. היה מאוד שבע-רצון מזה שכיבדו את הרה"ח ר' מנחם-מענדל שיחי' פוטארפס בקריאת מכתב הברכה (של הרבי) לחתונה. כמרו-כן התעניין אם החתן אמר את כל המאמר. וכן אם המחיצה שבין הגברים לנשים היתה כרבעי.

מעודד את המשך הקשר

אחת מנשות אנ"ש קירבה אישה ליהדות. היא אף הביאה אותה אל הרבי ל'יחידות', אך לאחר-מכן ניתקה את קשריה עם המקורבת. לימים נישאה המקורבת לבן-זוגה, ויחדיו הגיעו השניים ל'יחידות' אצל הרבי. למחרת שיגר הרבי מכתב ארוך לבעלה של המקורבת ובסיומו ציין ("ג.ב.") להלן בתרגום חופשי מאנגלית:

מכיוון שכל דבר הינו ב'השגחה-פרטית', הנה בלילה הקודם ביקרו אצלי מר ומרת... (שם נעוריה:...). לראשונה הוצגה בפני מרת... על-ידי רעייתך, ושמתחיל להיווכח אז בקירוב הגדול של רעייתך ב... כאשר ביקרוני אמש... התעניינתי אודתך. להפתעתי אמרה מרת... שהיא לא קיבלה מכס "מזל-טוב" לרגל שידוכיה ונישואיה. נוצר אצלי הרושם כי

ניצוצי רבי

שאלתי בשם החתן... שאצלו זה יום חופתו – כי בהיות שלא הספיק בבוקר להיות על ה"אוהל", ושואל אם הוא ילך שמה לפני מנחה, או יתפלל מנחה מוקדם (כי רוצה עוד לקבל סידור כ"ק אד"ש למנחה). ויען כ"ק אד"ש כי יותר טוב שיילך ל"אוהל" לפני המנחה ויספיק לשוב למנחה, ואגב אמר לי כ"ק שמשום חנוכה טוב שידלג באלה המקומות שב"מענה לשון" המזכירים חטא ועוון.

ד) מרת... אשר בהסכמת כ"ק אד"ש הוקבע זמן חתונתה [...] לחודש אלול, הנה מסיבות שונות מהנמנע לסדר שהחתונה תהיה לפני ח"י אלול, ושואלת אם כ"ק אד"ש מסכים לזה. המענה: תושיב ג' רבנים, ותספר להם כי החתונה של ר' ברוך אביו של אדמו"ר הזקן זצ"ל – היתה בח"י אלול, ושיפסקו הרבנים הנ"ל לה, כי טוב לעשות החתונה בח"י אלול. ה) על שאלות... אשר חתונתו היתה באלול תשי"ד:

1. אם מברכים "שהחינו" על טלית גדול בפעם הראשונה – ענה: "לא ראיתי נוהגין כן, ולכל היותר יכול לצרף לאכילת פרי חדש, אבל לא בלא זה".

2. כששבעת ימי המשתה הם בימי הסליחות אם אומרים תחנון בסדר הסליחות ואיך נוהגים המניין, ענה: "לרגעים אלו יהיה החתן בחדר אחר".

ו) אחד התלמידים התמימים שואל בדבר מה שמציעים לו שידוך אשר שם המדוברת לאה, ושם אמו של הבחור אתר-לאה, אם יתעניין בשידוך.

המענה: "כיון ששם אמו תי' כנ"ל כבר פס"ד הצ"צ [פסק דין הצמח-צדק] שאין מקום לחשש 'שו"ת אה"ע סקמ"ג [שאלות ותשובות אבן-העזר סימן קמ"ג] [השווה: 'שידוכים ונישואין' עמ' 69].

ז) על שאלת... איך לנהוג בעניין השושבינין בחתונתו, כיוון שלכלתו אין אב, ענה כ"ק אד"ש, שהשושבינין יהיו אמה של הכלה וגם זוג מקרוביה וידידיה [השווה: 'מקדש ישראל'

ומקבלים משקה מידי הק'. אחר-כך החל הרבי להתוועד במוצאי-שבת ונוהג זה נפסק. במוצאי שבת-קודש פרשת עקב תשל"ח, בעיצומה של ההתוועדות, קרא הרבי להרה"ח ר' בערל שיחי' גורביץ (מנהל בית-רבקה בצרפת) בקשר לחתונת בנו הרה"ת ר' מנחם-מענדל שאירעה באותו שבוע, ומיד לאחר-מכן קרא לחתן והעניק לו בקבוק משקה עבור החתונה.

כדאי שינגנו "הניגון הידוע"

"בודאי החתונה כדמו"י [כדת משה וישראל], ולכן כדאי שינגנו קודם טקס הקידושין הניגון הידוע (דד' בבות) של אדה"ו [אדמו"ר הזקן]" – כתב הרבי בד' בטבת תשמ"ו (תשורה סימפסאהן – י"א באדר א' תשס"ה, עמ' 9).

המתכון לאושר גשמי ורוחני

הנה לקט תשובות ומענות בענייני שידוכין ונישואין שרשם יו"ד המזכירות, הרבי הרב חיים-מרדכי-אייזיק חודקוב ז"ל מפי הרבי (הדברים מובאים כמעט בלשונם, מלבד תיקונים קלים בנוסח ובסדר):

א) בחודש אלול תשי"א בשם... שאלתי את כ"ק אד"ש סדר ליום לפני החופה עבורו ועבור כלתו. ויען לי כ"ק אד"ש כי הלא החתן בטח ילך על ה"אוהל"... והכלה תאמר קאפיטלעך [פרקי] תהילים (ובעיקר הרגיש על ספר אחרון של תהילים).

ב) [ליל ה' דחנוכה תשט"ו] בשבוע העבר שאלתי את כ"ק אד"ש בשם... אשר יום הולדת שלו ביום א' דחנוכה, ושאל כי באשר רוצה ללכת לרגל זה לבקר את ה"אהל" אם ללכת ביום הולדתו גופא, או – משום שחל בחנוכה – ללכת יום קודם, היינו ערב חנוכה. ויען כ"ק אד"ש כי ילך ביום ההולדת, היינו בחנוכה גופא.

ג) [כ"ו כסלו תשי"ב] היום אחר-הצהריים

ניצוצי רבי

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

בית מדרש מנחם מנדל שניאורסאהן

Office Address:

770 EASTERN PARKWAY

BROOKLYN 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

בית מדרש מנחם מנדל שניאורסאהן
ברוקלין.

שיש הרחיב הרחיק החיית נוי"ם אי"א
בנשיק גזע הרשימים וכו' וכו'
מהוריר יוהנן שי"א

שלום וברכה!

בנוקם ובשקט קבלתי מכתבו מחיי מנחם, בו מודיע אשר
ביום ד' אולול הפעיל ה"י החונת בנו בכורו שליט"א:

וחנני בזה להביע ברכותי מקוליע, ברכת מזל טוב מזל טוב,
שהי' החנונה בשעה טובה ומוצלחת ויעלה הזיווג ליפה ויבנו בנין עדי
עדיעל יכודי החורה וזמורה כפי שנחבארו בחורה החבילות הוא חורה דאיה,
זיראו מהם ומסאר ילידיהם שי"א רוב נחת וקנו בגמילות וברוחניות גם יחד.

דעו אשר ענין הזיווג הוא למעלה מסדר ההשתלשלות, וכבר זיל
שדומה לקרי"ס, דבעתיא הליט מילתא, היינו שזהו המשכה מאור המקיף,

וי"ל שזהו שמצינו בענין הנשואין ענין המקיף, מקיף ע"ג
הכלה לבד, שזהו ענין נתינת הטבעה,

וכידוע, שאף שבמשנה אי' נקנית בכסף, אבל כבר אמרו בתק"ו
הקון תז בתחלתו והקון יזיד וקון כ"א (נה' ע"ב): ובג"מ איחמה
לגבי כלה חתא לי מקודשה בטבעת זו, וכדאי' ג"כ בכמה מקומות אשר בני
ארץ ישראל מקדשים בטבעת (הילוך מנהגים שבין בני ח"י בבל לארץ ישראל,
ב"ס של שלמה, ובכ"מ).

אשר נתינת הטבעה הוא מקיף על (אצבע) הכלה וזא מחתן. הכלה
מסובבת את החתן ז' פעמים שזהו מקיף על החתן הבא מהכלה, וע"ד דלפ"ל
נקבה הסובב גבר, ושני מקיפים אלו באים תחת החופה, שזהו מקיף כלי' על
החתן והכלה גם יחד, היינו מקיף בינה לזו, ומבואר הענין בלקו"ח שה"ש ז'ל
על כל כבוד חופה, ואין כאן מקום להאריך.

החונת מעין הפתיחה, כ"ס ז"ל ז"ל
שיב מכברו ומקירו

נ"ב: בחור דרסה געשאנק, מנהגים סעריסיקאם על חבילה,
וענין השיכות דרסה געשאנק, ענין לקו"ח פ' נשא דכ"ט ע"ב.

איגרת ברכה ששיגר הרבי (מנחם-אב תשי"א) לאדמו"ר רבי יוחנן טברסקי מרחמסטרביקה לרגל נישואי
בנו בכורו. באיגרת מבאר הרבי את ענין ה'מקיפים' הנמשכים בעת נישואי חתן וכלה

עמ' 247].
ח) על שאלת... שבתו נפגשה עם בחור אחד, שמסכימים..., אבל באשר לו אחות בכירה, הוריו אינם מסכימים לחתונתו טרם נישואי אחותו. ובאשר צריכים להתוועד ההורים משני הצדדים לדון בזה, ושואל מה שיש לומר להם. הואיל כ"ק אד"ש לענות שעליו למצוא ג' רבנים שישפיעו עליהם שעל יסוד המאמר של

חז"ל שמי שעברו עליו כ' שנה וכו', יתנו לו היתר לנישואין. ואחר שיקבל ההיתר ישקיע חתן מכספו, והכלה מכספה, איזה סכומים להכנסת כלה עבור אחותו [השווה: 'שירדוכין ונישואין' עמ' 66].
ט) [ג' כסלו תשכ"ז] כשמסרתי אתמול לכ"ק אד"ש שאלת... בדבר המקווה ב... שהשכונה נתרוקנה מיהודים, וקשה להחזיק המקווה,

ניצוצי רבי

שיאמרו הבריות", הנה גם איש כזה מתחשב בהם רק בעניינים קלי הערך שגם הם זמניים, אבל בכנותו בניין עדי עד, גם איש כנ"ל אינו מתחשב בדעתם של אנשים עוברים או בתנאים עוברים. ולכן הברכה היא שיכנו ביתם מחומר שיכול להתקיים עדי עד, שזהו תורתנו הקדושה והמצוות שנוסו במשך אלפי שנים ובתנאים שונים ועמדו בכל הבחינות, וזה יביא להם אושר אמיתי, שזה גם באושר בגשמיות ואושר ברוחניות.

כאשר רק שתיים-עשרה נשים מבקרות בה בחודש, הואיל כ"ק אד"ש לאמר, כי אמו של משה רבינו היתה רק אשה אחת.

(י מתוכן הברכה של כ"ק אד"ש לחתך-כלה אשר כפי הנראה היו זקוקים לחיזוק ביסודות בנין חייהם):

באשר חתונה נקראת בנוסח הברכה שתקנו אנשי כנסת-הגדולה בשם "בנין עדי עד", ובצורכי האדם - מאכל ומשקה, לבושים ובנין - בניין עולה בקושי יותר, [=שכנייתו דורשת

יגיעה ומאמץ רב], אבל לכן הוא קיים לזמן ארוך יותר ולדורי-דורות, ונעשה מחומר חזק הקיים לאלפי שנים, ולכן מובן כי מחיר בניין הוא שלא-לפי-ערך הרבה יותר ממחיר מאכל ומשקה. ומזה מובן כי עניינים חיצוניים ו"מה שיאמרו הבריות" שפילן דעריבי א קלענערע ראל [=תופסים מקום קטן יותר] כי עצם הבניין הוא אויסגערעכנט על [=מחושב ומתוכנן ל] מאות ואלפי שנים. וזה צריך להיות גם היסוד ביחס לחתונה, ואשר כל העניינים הקשורים עם חתונה, אם עושים אותם כדבעי למהווי, התועלת מזה היא לא רק לעצמו, אלא לדור ישרים יבורך ולדורי דורות. וגם מי שאצלו תופסים מקום עניינים חיצוניים ועוברים ו"מה

טברסקי-
ABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn, N. Y. 11213
 Hyacinth 3-9250

חזן מעגדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ו' שבט השל"ז
 ברוקלין

א' ה' הרה"ח א"א נו"נ בנש"ק
 ג' א' כו" מו"ה ישראל מרדכי
 שליט

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונת בנו האברך הו"ת א"א נו"נ כו" מו"ה נחמן יוסף שי" עם ב"ג מרת אסתר תחי' ליום ז' שבט הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתי מזה טוב מזל טוב ושחתי" בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה וזהו תורת החסידות.

ובת"ר וזוג" הרבנית תחי' ירוו מהם ומכל יו"ה שי" רוב נחת חסידיו.

להקמה
 זכב"ד ובברכת מזל טוב
 מזל טוב מ' א' א' א' א' א'
 יוסף שי"ח

איגרת ברכה ששיגר הרבי לבנו של הנ"ל, רבי ישראל-מרדכי טברסקי, שמילא את מקום אביו בהנהגת חצר רחמסטרביקה, לרגל נישואי בנו הרה"ח ר' נחמן-יוסף שיחי'

פרשת עקב

והיה עקב תשמעון (ז, יב)

במילה עקב שני פירושים: רש"י מפרש שהכוונה ל"מצוות קלות שאדם דש בעקביו", ובחסידות מבואר שיש כאן רמז לעקבתא דמשיחא, שאז בוודאי "תשמעון", מכיוון ש"סוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן" (רמב"ם הלכות תשובה פ"ז). שני הפירושים קשורים זה בזה, שכן הן בקיום המצוות הקלות והן בעבודה בעקבתא דמשיחא באה לידי ביטוי ההתבטלות הגמורה לה'.

קיום המצוות הקלות – כאשר קיום המצוות נעשה מתוך תענוג, ייתכן שהמצוות החמורות יהיו חביבות יותר מן המצוות הקלות. אך מי שמקיים מצוות מתוך קבלת-עול טהורה, מקיים את כולן בשווה, ואינו מבחין בין קלות לחמורות.

העבודה בעקבתא דמשיחא – עקבתא דמשיחא הוא זמן של הסתר פנים וחושך כפול ומכופל. עבודת ה' בתקופה כזו היא בעיקר מתוך קבלת-עול ולא מתוך תענוג, כך שנעדר לגמרי ה"אני" של האדם, והעבודה מבטאת ביטול מוחלט לה'.

(ליקוטי שיחות, כרך יט, עמ' 71)

"כי תאמר בלבבך רבים הגויים האלה ממני" (ז, יז)

מפרש המגיד ממזריטש:

"כי תאמר" – אם תחשוב לעצמך;

"בלבבך רבים הגויים האלה" – שיש בליבך גויים רבים, מידות רעות;

"ממני" – עליך לדעת שאתה אשם בכך, כי אם היית דבק בקב"ה ובטל אליו, היית מסוגל להפוך מידות אלו לטוב. וכפי שאנו רואים שכאשר מחזירים חיטה לשורשה, לכות הצומח שבאדמה, והיא נרקבת שם, היא משתנית ומתרבה מחיטה אחת לחיטים רבים.

(מגיד דבריו ליעקב' עמ' כד)

בעת ההוא הבדיל ה' את שבט הלוי... לעמוד לפני ה' לשרתו... ה' הוא נחלתו" (י, ח-ט)

"לוי" קשור עם עניין הגבורות, כידוע שכהנים ולויים הם חסד וגבורה.

נמצאנו למדים: כאשר רואים עניין של גבורות – חושך כפול ומכופל של הגלות – צריך לדעת שכוונת הסתר היא להוסיף באור הקדושה, כיתרון האור מן החושך – "לעמוד לפני ה' לשרתו... ה' הוא נחלתו".

(מהתועדות שבת-קודש פרשת עקב תשמ"ה. התועדות תשמ"ה כרך ה, עמ' 2769)

מה ה' אלוֹקֵיךְ שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוֹקֵיךְ (י, יב)

אטו יראת-שמים מילתא זוטרתא היא? אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא (ברכות לג)

הדבר תמוה ביותר, שהרי בפסוק נאמר "שואל מעמך" ולא "שואל ממשה"!

אלא המורא מפני תלמיד-הכם מביא ליראת ה', כמאמר רז"ל (פסחים כב) "את ה' אלוֹקֵיךְ תירא

ממעייני החסידות

— לרבות תלמידי-חכמים". כתוצאה מכך שבני-ישראל נהגו במשה ביראה והדרת הכבוד, כדכתיב (תשא לד), "וייראו מגשת אליו" — "מילתא זוטרתא" להם להגיע גם ליראת ה'.

(כתר-שם טוב עמ' כג)

* * *

הסבר אחר: לגבי ה'משה' שבכל נשמה, דהיינו כוח הדעת וההתבוננות (כידוע שמשה רבנו ממשך את בחינת הדעת בנשמות ישראל), מילתא זוטרתא היא להגיע ליראת ה'. שכן, כאשר אדם מתבונן בגדולת הבורא, כיצד הוא בוחן כליות ולב וכל צעדיו יספור, תיקבע בלבו יראת ה' לכל היום כולו, כשיחזור ויתבונן בזה אפילו בהתבוננות קלה.

(תניא פרק מ"ב)

* * *

ביאור נוסף: על-ידי הלימוד במדרש ואגדה, שניתנו לנו על-ידי משה, אפשר להגיע בקלות לדרגה של יראת ה'. כמאמר רז"ל (אבות דרבי נתן ספכ"ט) "כל מי שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש, לא טעם טעם של יראת חטא". וכמו כן אמרו (ספרי פרשתנו ספי"א): "למוד דברי אגדה שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם".

(אור-התורה דברים, עמ' תקסט)

* * *

ועוד: הכנעה ושפלות מביאות ליראת-שמים, כדכתיב (משלי כב), "עקב ענווה יראת ה'". לכן נחשבת יראת ה' למילתא זוטרתא לגבי משה, העניו מכל אדם, שאמר על עצמו "ונחנו מה" (בשלח טז). ומטעם זה עצמו קל גם לכל אדם להגיע ליראה, שכן בכל נשמה ישנה בחינת "מה", הביטול להקב"ה.

(אור-התורה דברים, עמ' תקסט)

"דגנך ותירושך ויצהרך" (יא,יד)

אומר הגה"ק רבי לוי-יצחק ע"ה, אביו של כ"ק אדמו"ר: בפסוק זה נרמזות שלוש הגאולות של חג הפסח, פורים וחנוכה.

דגנך — חג הפסח. שכן גלות מצרים החלה בחלומו של יוסף "והנה אנחנו מאלמים אלומים" (וישב לז), וזהו דגן. לאחר מכן ירדו בני יעקב למצרים לשבור בר — דגן. בני-ישראל יצאו ממצרים כאשר "משארותם צרורות בשמלותם" (שמות יב) — שוב דגן.

תירושך — פורים, שכן נס פורים אירע על ידי יין (ושתי נטרדה במשתה היין ובמקומה באה אסתר, וכן מפלת המן היתה במשתה היין שעשתה אסתר).

יצהרך — חנוכה, שהרי נס חנוכה קשור בפך השמן.

(מפי השמועה)

כמה ארך-אפיים לפניו

**עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפיים לפניו, שכל הדורות
היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול. עשרה דורות מנח
ועד אברהם להודיע כמה ארך אפיים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין
ובאין עד שבא אברהם אבינו וקיבל שכר כולם (פרק ה, משנה ב)**

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

להודיע כמה ארך אפיים לפניו – אף אתה אל תתמה שהאריך לעובדי כוכבים כל השנים הללו שהן משתעבדין בבניו, שיותר האריך לדורות שמאדם ועד נח, ואחר-כך נשטפו. וקיבל עליו שכר כולם – עשה מעשים טובים כנגד מה שהיה ראוי שיעשו כולם, לפיכך נצולו כולם בזכותו, וכמו שנטל עליו עול מצוות בעולם-הזה כנגד כולם, כך קיבל בעולם-הבא שכר כנגד כולם.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

במשנה הקודמת פירט התנא שני טעמים לבריאת העולם בעשרה מאמרות. (א) "להיפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם", (ב) "וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם". ומשנתנו ממשיכה בשני עניינים אלו: (א) הדורות מאדם עד נח היו רשעים שאיבדו את העולם, והקב"ה נפרע מהם במי המבול. (ב) גם הדורות מנח עד אברהם היו מכעיסין ובאין, אבל אברהם "קיים" את העולם, הוא פעל קיום גם בדורות שקדמו לו, ולכן היה "שכר כולם" ואברהם קיבל שכר זה. אבל עדיין אינו מובן: מדוע היה אפשר לפעול "קיום" רק בדורות שמנח ועד אברהם ולא באלה שמאדם ועד נח?

והביאור: יש שני סוגי רע. (א) דברים שהם רע גמור ואין בהם טוב כלל. דברים אלו צריכים לאבד, בחינת "שבירתן זוהי טהרתן". (ב) דברים שאין בהם טוב גלוי, אך יש בהם ניצוץ של טוב. עם דברים אלו יש להתעסק עד שמקיימים אותם, על-ידי זה שמהפכים אותם מרע לטוב. ובנידון-דין: הרע של הדורות עד נח היה רע גמור, המאבד את העולם, ולכן הביא הקב"ה עליהם את המבול ונמחו כליל; מה-שאיין-כן הרע של הדורות עד אברהם היה כזה שאפשר להפכו לטוב, וכשבא אברהם ו"קיים" את העולם ותיקן והשלים כל עשרת הדורות, אז קבל שכר כולם. ושתי תקופות אלו יש גם ב"עולם קטן" – בעבודת האדם. כשאדם שקוע בעניינים בלתי רצויים במשך "עשרה ימים" שלמים ואף על פי כן "טוב לו", הרי אפשר שיתברך בלבבו לאמר "שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך". ולכן אמר התנא, שסיבת הדבר היא רק משום שהקב"ה ארך אפיים וזה ייפסק ככלות הזמן הקצוב. ומכיוון שכן, צריכה להיות העבודה ד"הביא עליהם את מי המבול", כלומר: למחות ולבטל כליל את העניינים הבלתי-רצויים.

אבל עבודה זו אינה מספיקה עדיין, דהרי חסרים העניינים הטובים שהיה עליו לפעול במשך "עשרה ימים" אלו; ולכן צריכה להיות גם העבודה דאתהפכא חשוכא לנהורא, לתקן ולהשלים מה שהחסיר בימים הקודמים ול"קיים" אותם, ועד שיקבל שכר כולם.

(משחת שבת פרשת חוקת תשל"ז – על-פי רשימת השומעים בלבד)

צורת פלסטיק במקווה

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

הנני למסור בזה שאלה שהפניתי בנדון לכמה מרבני חב"ד, ותשובה שקיבלתי עליה.

שאלה: בעניין צורת פלסטיק במקווה, שהרבי באיגרות-קודש (חכ"ב עמ' רנו, נעתק בליקוטי-שיחות, כרך יז, עמ' 477 וב'שערי הלה ומנהג' יו"ד סי' ג) פוסל עפ"י פסק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בגומי (טבעי – אג"ק כרך י"א עמ' קעז), ובמקום אחר (אג"ק ח"ד עמ' תקל"ב) פוסק לפסול אפילו בדיעבד, להחליף את המים וכו' –

הנה בספר טהרת-מים סי' נא מביא דעת מהרש"ם וכו' בגומי טבעי ומלאכותי וכן בסי' נב דן בפלסטיק (בדרך כלל – להקל)*, אבל בעמ' קצט שם כותב שהרב לנדא ז"ל אמר לו שיש בידיו תשובת אדמו"ר מהורש"ב להחמיר בזה. וברשימה הידועה של הרב לנדא (הנדרסת בין השאר בספר-המנהגים עמ' 83, בסעיף יא) אכן נאמר הדבר בצורה מוחלטת: "לא להשתמש בפקקי [לשון רבים – אולי כדי לכלול שני הסוגים, טבעי ומלאכותי?] גומי, דלפי דעת רבינו נבג"מ הוא דבר המקבל טומאה".

אמנם באג"ק אדמו"ר מהורש"ב (היחידה שבידינו בנדון – ח"ב עמ' תתצג) דן בזה, ומזכיר שיש גומי טבעי ויש מלאכותי, אך למסקנה אינו מוצא שום חשש בזה, אלא מפני "שזה דבר חדש ואין אנו יודעים בכיורו מה היא מציאותה" כתב שאינו יודע אם כדאי להשתדל בזה (=להשיג פקק כזה), "ונעשה כפי שעושים מעולם בכל ערי ישראל במגופה של עץ ועם פאקוליע". אבל מכאן ועד לאסור בדיעבד רחוקה הדרך, לכאורה.

גם אם היתה זו מהדורה קמא, חשוב לדעת אם יש תשובה נוספת בכתב, או שהכוונה למענה בע"פ, ומהו.

* גם בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' קטו וח"ב סי' צד) מתיר בפשיטות גומי ופלסטיק, וראה הנסמן בספר 'המפתח הגדול' דרך 'פלסטיקי' (ג).

תשובת הרב אשר-לעמיל הכהן, רב קהילת חב"ד, ביתר עילית:

(א) הרבי מדבר על פקק בקרקע האוצר, והפסול הוא משום ד"הווייתו על-ידי דבר המקבל טומאה".

(ב) הרבי אינו פוסל חלילה בדיעבד כשטבלה, ואפילו תטבול לכתחילה כל זמן שלא מצאו פקק של עץ. אלא רק דורש להחליף את המים לאחר שימצאו פקק של עץ, דהמקדים הרי זה משובח.

(ג) לעצם העניין של צינורות פלסטיק שמשמשים בהם כיום ככל המקוואות בהולכת המים מהגג לאוצר, ופשוט דעדיף מצינורות של מתכת. ב"ה זכיתי לסדר דבר מתוקן לזה, היינו שלא תהיה הווייתו על-ידי דבר המקבל טומאה, וזאת על-ידי הוספת מרצפת נקובה בסוף צינור הפלסטיק, כדי שמי האוצר או מי העיר ייכנסו לבור הטכילה דרך המרצפת המנוקבת, ואז תהיה הווייתם על-ידי טהרה. וב"ה תיקון זה נתקבל במרכז לטהרת המשפחה' וכבר עושים כן במקוואות הנבנים על ידם.

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת קודש פרשת עקב

י"ח במנחם-אב

מנחה: פרקי אבות – פרק ה.

יום שני

כ' במנחם-אב

בגלות' בשנת ה'תש"ד, בעיר אלמא-אטא, קאזאחסטאן (ברית-המועצות לשעבר), ושם מנוחתו-כבוד².

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג להתוועד ביום זה (וכשחל בימות החול, היה מסיים מסכת בתחילת ההתוועדות)³.

וכתב הרבי: "ועלי החוב והזכות גדול להציע ולבקש וכו' – ללמוד בהתוועדות מתורתו, ולנדב ביומא דין לז"נ [=לזכות נשמתו]..."⁴. * ביום כ' במנחם-אב תשכ"ד – עשרים שנה לפטירת אביו ז"ל – יסד כ"ק אדמו"ר את 'קרן לוי יצחק' על-שם אביו ז"ל⁵.

יום היארצייט-הילולא של הרה"ג הרה"ח המקובל ר' לוי-יצחק שניאורסון נ"ע, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, דור חמישי, בן אחר בן, לכ"ק אדמו"ר הצמח-צדק. נאסר והוגלה על עבודתו בהחזקת והפצת היהדות, ונפטר

5) מטרתו – לעזור בהלואות במיוחד למוסדות חינוך על-טרת-הקודש ולמלמדי לימודי-קודש – ספר-המנהגים שם. וראה ליקוטי-שיחות, כרך כג, עמ' 270, אודות המגביות והנתינות המיוחדות לצדקה בימי סגולה (ובארוכה – 'התוועדות' תשמ"ה ח"א עמ' 651 ואילך. ובהתוועדות' תשמ"ו ח"ג עמ' 593 ואילך שזה שייך גם לנשים וטף), שזהו דבר הפשוט שא"צ להזכירו במפורש בכל שנה, ומי שלא נתן – ישלמנה בימים שלאחרי זה, עיי"ש.

1) בעניין ההסתלקות [שהיתה אצלו] קודם זמנו ומשמעותה בעבודת ה', ראה 'תורת-מנחם – התוועדות', כרך ו, עמ' 117 וכרך ט עמ' 106.
2) תולדותיו – בספר 'תולדות לוי-יצחק' (הוצאה רביעית – קה"ת, כפר חב"ד תשנ"ה). תצלום מצבתו שם ח"ג עמ' 764 ו-832.
3) ספר-המנהגים, עמ' 100.
4) בשולי מכתב (כללי-פרטי) מוצאי ת"ב היתשד"מ, ליקוטי-שיחות, כרך לט, עמ' 231.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם-משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן-יודא ור' יוסף-יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש